

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

“Tasdiqlayman”
Jizzax davlat pedagogika universiteti
rektori Sh. S. Sharipov

2022 yil “ ”

SHARQ VA G'ARB MA'NAVIYATI

fanining o'quv dasturi

Bilim sohasi:	100 000 -	Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110 000 -	Ta'lim
Magistratura mutaxassisligi:	770112101 -	Ijtimoiy gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi (ma'naviyat asoslari)

Фан/модуль коди SHGM2008 (Magistratura)		Ўқув йили 2022-2023	Семестр 1,2	ECTS - Кредитлар 8	
Фан/модуль тури Мажбурий		Таълим тили Ўзбек		Хафтадаги дарс соатлари 4	
1.	Фаннинг номи	Аудитория машғулоти (соат)	Мустақил таълим (соат)	Жами юклама (соат)	
	Sharq va g'arb ma'naviyati	120	120	240	

I. FANNING MAZMUNI

Fanni o'qitishdan maqsad	Fanni o'qitishdan maqsad-magistrant talabalarni Sharq va G'arb ma'naviyati asoslari, ular o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik va o'zaro ta'sir hamda ular o'rtasidagi tafovutga aloqador bo'lgan bilimlar bilan qurollantirish hisoblanadi.
Fanning vazifasi	Fanning vazifasi-magistrant talabalarning kelgusi kasbiy faoliyatlari uchun puxta nazariy asos yaratish; ularda nazariy hamda amaliy mashg'ulotlarni tashkil qila olishga oid ko'nikma va malakalarni shakllantirish; mazkur bilimlar asosida yoshlarda ma'naviy dunyoqarashni shakllantirish, yoshlarni milliy ma'naviyatga yot, zararli soxta ma'naviy ta'sirlardan himoya etishdir.

IV. ASOSIY NAZARIY QISM (MA'RUZA MASHG'ULOTLARI) MODULLAR BO'YICHA MAVZULAR TAQSIMOTI:

	<p style="text-align: center;">II.Asosiy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Sharq xalqlari ma'naviyati rivojlanishining retrospektiv asoslari va o'ziga xos xususiyatlari (4-soat)</p> <p>Sharq ma'naviyati tushunchasi. Sharq ma'naviyati rivojining davrlashtirish tamoyillari: Qadimgi Sharq ma'naviyati, Uygonish davri Sharq ma'naviyati, O'rta asr Sharq ma'naviyati, Yangi davr va hozirgi zamon Sharq ma'naviyati. Sharq ma'naviyati rivojiga ta'sir ko'rastgan obektiv va subektiv omillar. Sharq ma'naviyati rivojining asosiy yo'nalishlari. Sharq ma'naviyati rivojining o'ziga xos xususiyatlari.</p> <p>O'zbekiston Respublikasi fanlar akademiyasi huzurida O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashi faoliyatini tashkil etish to'g'risida qarorida fuqarolarda tarixiy xotira, milliy o'zlikni anglash, yuksak ma'naviyat, xalqning tarixiy an'analari, madaniy merosiga hurmat, mamlakatimiz mustaqillikka erishganligining buyuk tarixiy ahamiyatini yoritish vazifalari.</p> <p>2-mavzu. Qadimgi Sharq ma'naviyati shakllanishida asotiriy tafakkur, diniy-mifologik tasavvur va urf-odatlar, xalq ogzaki ijodi va dostonchilikning roli (4-soat)</p> <p>Sharq ma'naviyati shakllanishida asotiriy tafakkur. Sharq ma'naviyati shakllanishida diniy mifologik tasavvurlar va urf-odatlar. Markaziy Osiyo xalqlarining qadimgi mif va afsonalari. Markaziy Osiyoda yaratilgan qadim yozma adabiyotlar va ularda ma'naviyat masalalari.</p> <p>Xalq og'zaki ijodi va dostonchilikning Sharq ma'naviyati shakllanishiga ta'siri.</p>

Qadimgi Misr, SHumer va Bobil ma'naviy hayotida diniy va tabiiy ilmiy qarashlar uyg'unligi. Qadimgi hind xalqlari ma'naviyati rivojida Vedalarning o'rni. Qadimgi Xitoy afsonalar tuplami (Tog'lar va dengizlar kitobi), "Maxabhorat", "Ramayana", "Tumaris", SHiroq", "Rustam" "Alpomish", dostonlarida xalq ma'naviyatini yuksaltirish masalalari. Qadimgi Sharq ma'naviyatining rivojida yozuvning o'rni va roli (oromiy yozuvi, grek yozuvi, Avesto, Xorazm, Sug'd, Kushon, rum (O'rxun Enasoy) uyg'ur yozuvi va boshqalar)

3-mavzu. Qadimgi Sharq va Antik davr falsafiy ta'limotlarining ma'naviyat rivojidadagi o'rni(4-soat)

Sharq qadimiy madaniyat uchogi. Ilk antik davr yunon ma'naviyatining goyaviy asoslari. Ilk antik davr ma'naviyati rivojida Milet maktabi nomayondalari, Geraklit, Pifagor ta'limotlarining o'ziga xos xususiyatlari.

Antik davrning klassik faaylasuflari-Aflotun, Arastu, Suqrot va Demokrit, Epikur ta'limotlarida ma'naviyat masalalari. Sharq ma'naviyatining Ovrupoga ta'siri.

Qadimgi dunyo tarixida Aleksandr va uning vorislari joriy etishga intilgan iqtisodiy va siyosiy birlik. Ellinizm davrida grek madaniyatining Aleksandr bosib olgan mamlakatlar - YAqin Sharq, SHimoliy Afrika, Kichik Osiyo, Markaziy Osiyo, Eron va Hindiston xalqlari ma'naviyatiga ta'siri. Ellinizm davri ma'naviyatining o'ziga xos xususiyatlari. Qadimgi Markaziy Osiyo va Eron xalqlarining boy ma'naviy qadriyatlarini. Ellinizm davri Sharq xalqlari ma'naviyatining Gretsiya va Rim xalqlari ma'naviyatiga ta'siri.

4-mavzu. O'rta asrlar hind xalqlari ma'naviyati rivojida diniy ta'limotlarning roli(4-soat)

Hinduizm ta'limotining Hindiston ma'naviy hayotida tutgan o'rni. Vedanta falsafiy maktabi va uning hind xalqlari ma'naviyati rivojiga ta'siri. Bhakti diniy ta'limotida insonning ma'naviy kamoloti va bagrikenglik masalalari. Hind xalqlari ma'naviyati rivojida tasavvuf ta'limoti va unda komil inson g'oyasi. Qur'oni Karim Xadisi SHariflarning xind xalqlari ma'naviyati rivojiga ta'siri (VII-VIII asrlar).

5-mavzu. O'rta asrlar Xitoy xalqlari ma'naviyatida Konfutsiy va daosizm ta'limotlarining ahamiyati(4-soat)

Konfutsiy ta'limoti, unda insonning axloqiy fazilatlarini va ma'naviy kamoloti haqidagi masalalarning yoritilishi. Konfutsiychilik ta'limotining xitoy ma'naviy hayotida tutgan o'rni. Daosizm ta'limoti va uning muhim xususiyatlari. Daosizm ta'limotida inson ma'naviyati haqidagi qarashlar. Daosizmning ijtimoiy axloqiy tamoyillari. (Tabiiy qonun bo'lgan daoni buzmaslik; kishilar o'z ehtiyojlarini xotirjamlikda qondirishni o'rganishlari kerak; Taqdirga ishonish; Hech narsaga qo'l urmaslik; Hamma narsani o'z holatiga qo'yib qo'yish).

6-mavzu. O'rta asr Sharq allomalari va mutafakkirlarining ma'naviy-axloqiy qarashlari(4-soat)

IX-XII asrlarda Markaziy Osiyodagi iqtisodiy-ijtimoiy siyosiy munosabatlar va madaniy hayot. Sharq Uyg'onish davri ma'naviyatining o'ziga xos xususiyatlari va uning ma'naviyat yuksalishidagi o'rni.

Muhammad Muso al-Xorazmiy, Axmad al-Fargoniy, Abu Bakr Muhammad Zakariyo ar-Roziy, Abu Nasr Forobiy, Abu Ali Ibn Sino, Umar Xayyomning axloqiy qarashlari. Tasavvuf g'oyalarining Sharq ma'naviyatining rivojidadagi hissasi. Imom Abu Xamid Gazzoliy asarlarida ma'naviyat nazariyasining bevosita shakllantirilishi va yangicha tamoyillarning namoyon bulishi. «Ixyo ulum ad -din» asarining islom ma'naviyati takomilidagi ahamiyati. «Kimyoiy saodat»da ma'naviyat nazariyasining bevosita ishlab chiqilishi «Dil podshoh, shakl vazir» konsepsiyasining mohiyati. Jaloliddin Rumiy «Masnaviy»sida «Ma'naviyat» - timsol tushunchasining mazmun-mohiyatini ochib berilishi. Mashrab ijodida G'azzoliy va Rumiy an'analari («Manbai

nur» va «Kimyo»).

O'rta asrlar Sharq allomalari va mutafakkirlarining ma'naviyatimiz taraqqiyotiga qo'shgan hissasi, ularning zamonaviy sivilizatsiya rivojidadagi roli va ahamiyati.

7-mavzu. Amir Temur va temuriylar davrida ma'naviyat va ma'naviy hayot(4-soat)

Temuriylar davrining tavsifi. Amir Temur ibn Taragay Bahodirning ma'naviy ibratining ahamiyati. Mirxond, Xondamir, Sa'daddin Taftazoniy, Mir Said SHarof Jurjoniy, Ulug'bek, Jomiy, Alisher Navoiy, Xusayn Voiz Koshifiy, Zahiriddin Muhammad Boburlarning ma'naviyatimiz rivojidadagi roli. Amir Temur davrida din va uning ma'naviyat yuksalishidagi o'rni.

8-mavzu. Markaziy Osiyoda XV-XIX asrlarda ma'naviy hayot(4-soat)

XVI-XIX asrlarda Markaziy Osiyoda ma'naviyatning inqirozi va uning sabablari. Temuriylardan keyingi ijtimoiy jarayonlar. YUsof al-Qorabogiy, Boborahim Mashrab, Nodira (Moxlaroyim), Ogaxiy, Axmad Donish, Berdaq, Furqat, Muqimiylarning ma'naviy qadriyatlarimizni milliy va diniy turmush tarzimizni saqlab qolishdagi o'rni. Markaziy Osiyo hududining xonliklarga bulinishining salbiy oqibatlarini.

9-mavzu. Jadidchilik harakatida ma'naviyat va ma'rifat g'oyalari(4-soat)

Jadidchilik va uning g'oyaviy-siyosiy yuli. Markaziy Osiyoda jadidchilikning paydo bulishidagi tarixiy shart-sharoitlar. Jadidchilikning shakllanish bosqichlari. Jadidlar kurashining g'oyaviy asoslari. Jadidchilik harakatining nazariy asoschilari va maqsadlari. Jadid va jadidchilik harakatining pirovard maqsadlari asoslari. Jadidchilik harakatining ma'naviyatimizni saqlab qolish va rivojidadagi o'rni.

Jadidchilikning ma'naviy merosi va uni hozirgi kunda o'rganilishi.

10-mavzu. O'rta asr G'arb ma'naviyati va xristianlik(4-soat)

O'rta asr G'arb falsafasida ma'naviyat masalalarining o'ziga xos xususiyatlari. G'arb ma'naviyatining shakllanishi va ravnaqida Sharq, arab ma'naviyatining o'rni va roli. G'arbiy Evropada diniy mafkuraning hukmron mafkuraga aylanishi. Jamiyat va ma'naviy hayot Evropada dunyoviy qarashlarning shakllana boshlanishi. G'arbiy Evropa ma'naviy hayotida uygonish davrining o'ziga xos xususiyatlari. Ijtimoiy hayotning insonparvarlashuvi. Sharq va G'arb ma'naviy hayotidagi uzviylik. Xristianlikning G'arb ma'naviyati rivojiga ta'siri. O'rta asr G'arb ma'naviyati rivojiga ta'sir kursatgan diniy-falsafiy oqimlar. (Sxolastika, gnostitsizm, nominalizm, realizm).

11-mavzu. Evropa uyg'onish davri ma'naviyati(4-soat)

Uygonish davri va uning o'ziga xos jihatlari. XV-XVP asrlarda G'arbiy Evropa mamlakatlaridagi ijtimoiy-siyosiy hayot va uning Evropa xalqlari ma'naviyatiga ta'siri. Gumanistik qarashlar va ularning Evropa ma'naviyati rivojidadagi roli.

Nikolay Kuzonskiyning (1405-1464) falsafiy –ma'naviy qarashlari, Nikola Maksvelli (1469-1527), Tomas Mor (1478-1535), Tomazo Kamponello (1568-1630), Nikolay Kopernik (1473-1543), Jardano Bruno (1548-1600), Galileo Galiley (1564-1642)larning Uyg'onish davri ma'naviyatiga qushgan hissasi.

12-mavzu. XVII asr fransuz ma'rifatparvarligi va ma'naviyat rivoji(4-soat)

XVIII asrda Fransiyadagi ijtimoiy-siyosiy hayot. XVII asr oxiri va XVIII boshlarida Fransiyada Ma'rifatchilik harakatining yuzaga kelishi. Ma'rifatchilik harakatining o'ziga xos xususiyatlari va uning Evropa xalqlari ma'naviyati rivojiga ta'siri. XVIII asrda Fransiyada ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot. Volter, Monteske, Jan Jak Russo, Deni Didrolarning falsafiy, ijtimoiy-axloqiy qarashlarining Fransuz ma'rifatchiligi va ma'naviyat rivojidadagi roli. Fransuz ma'rifatchiligining Amerika, Germaniya, Rossiya kabi mamlakatlardagi ma'rifatchilikka nisbatan ancha rivojlanganligi. Fransuz ma'rifatchiligining Evropa ma'naviyati rivojiga ta'siri.

13-mavzu. Sharq va G'arb madaniy-ma'naviy aloqalarining ijtimoiy-tarixiy bosqichlari(4-soat)

	<p>Sharq G'arb munosabatlarini davrlantirish: Eng qadimgi davrdan ellin madaniyatigacha bulgan davr. Buyuk ipak yulining paydo bulishidagi tarixiy sharoit. Qadimgi Karvon yulini Buyuk ipak yuli deb atalishi. Buyuk ipak yulining yunalishlari. Dengiz yulining rivojlanishi va Buyuk ipak yuliga kursatgan ta'siri. O'rta dengiz atrofidagi xalqlar madaniy aloqalari. SH-VII asrlardagi yunon – O'rta Osiyo, yunon –Eron, yunon –hind aloqalari. VIII-IX asrlarda yunon – arab aloqalari. IX-XII asrlarda Ispaniya orqali amalga oshirilgan Sharq va G'arb aloqalari. XIV – XVIII asrlardagi aloqalar. XIX asr madaniy aloqalari. XX asr Sharq - G'arb aloqalarining ma'naviyat rivojiga ta'siri.</p> <p style="text-align: center;">14-mavzu. O'rta asrlarda Sharq va G'arb xalqlari ma'naviyatining uzaro ta'siri(4-soat)</p> <p>Islom dinining Markaziy Osiyoda keng tarqalishi va Sharq mamlakatlari ma'naviy qadriyatlarining integratsiyasi. Islom dunyosiga dunyoviy falsafaning kirib kelishi va Arastu ta'limotining qayta tiklanishi. Tasavvuf falsafasi va O'rta asrlar Sharqi ma'naviy hayotidagi o'rni va roli. A.YAssaviy, N.Kubro, B.Naqshband tariqatlarida ma'naviyat. Hamid Gazzoliyning diniy-axloqiy konsepsiyasi va ma'naviy rivoji. Islom dunyosiga falsafiy madaniyat va ma'naviyatning yoyilishi. Islom dunyosida yangi falsafiy, ma'naviy qarashlar. O'rta asrlardagi Sharq fani va ma'naviyatining G'arb fani va ma'naviyati yuksalishiga ijobiy ta'siri.</p> <p style="text-align: center;">15-mavzu. Hozirgi davrda G'arb va Sharq xalqlari ma'naviyatini uygunlashtirish muammolari (4-soat)</p> <p>G'arb ma'naviyatida individualizm tamoyillarining ustuvorligi. J.P Sartr, A.Kamyuning ma'naviy ideali va shaxs. YAngi axloqiy tamoyillar va jamiyat ijtimoiy to'zilmalaridagi yangi yunalishlar.</p> <p>Sharq ma'naviyatining G'arb ma'naviyatiga ta'siri. Evropa mamlakatlari xalqlari ma'naviy hayoti uchun zaruriyat ekanligi. Sharqona hamkorlik, bagrikenglik, saxovatpeshalik, qadr-qimmatning Evropa xalqlari ma'naviyatida o'ziga xos ko'rinishi.</p> <p>Umar Xayyom va Dante falsafasida yunon talqini. Attor va G'arb falsafasi. Fitrat va Milton Fridrix Nitsshe: Davr, falsafa, talqin etilishi. Hozirgi davrda G'arb va Sharq xalqlari ma'naviyatini uyg'unlashtirish muammolari.</p>
--	---

4.3. MODULLAR BO'YICHA SEMINAR MASHG'ULOT MAVZULARI VA REJALARI

SEMINAR MASHG'ULOTI MAVZULARI VA REJALARI		Soat 60
2-semestr		
1-modul		
1	<p style="text-align: center;">Sharq xalqlari ma'naviyati rivojlanishining retrospektiv asoslari va o'ziga xos xususiyatlari</p> <p style="text-align: center;">1-mashg'ulot</p> <p>1.Sharq ma'naviyati rivojiga ta'sir ko'rastgan obektiv va subektiv omillar. 2.Sharq ma'naviyati rivojining asosiy yo'nalishlari. 3.Sharq ma'naviyati rivojining o'ziga xos xususiyatlari.</p> <p style="text-align: center;">2-mashg'ulot</p> <p>1. O'zbekiston Respublikasi fanlar akademiyasi huzurida O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashi faoliyatini tashkil etish to'g'risidagi Qaror mohiyati. 2. O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashi faoliyatini tashkil etish to'g'risidagi Qarorda fuqarolarda tarixiy xotira, milliy o'zlikni anglash, yuksak ma'naviyat masalalarining yoritilishi. 3. O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashi faoliyatini tashkil</p>	4

	etish to'g'risidagi Qarorda xalqning tarixiy an'analari, madaniy merosiga hurmat, mamlakatimiz mustaqillikka erishganligining buyuk tarixiy ahamiyatini yoritish vazifalari.	
2	<p style="text-align: center;">Qadimgi Sharq ma'naviyati shakllanishida asotiriy tafakkur, diniy-mifologik tasavvur va urf-odatlar, xalq ogzaki ijodi va dostonchilikning roli</p> <p style="text-align: center;">1-mashg'ulot</p> <p>1. Markaziy Osiyoda yaratilgan qadim yozma adabiyotlar va ularda ma'naviyat masalalari. 2. Xalq og'zaki ijodi va dostonchilikning Sharq ma'naviyati shakllanishiga ta'siri. 3. Qadimgi Misr, SHumer va Bobil ma'naviy hayotida diniy va tabiiy ilmiy qarashlar uygunligi.</p> <p style="text-align: center;">2-mashg'ulot</p> <p>1. Qadimgi hind xalqlari ma'naviyati rivojida Vedalarning o'rni. 2. Qadimgi Xitoy afsonalar tuplami (Tog'lar va dengizlar kitobi), "Maxabhorat", "Ramayana", "Tumaris", SHiroq", "Rustam" "Alpomish", dostonlarida xalq ma'naviyatini yuksaltirish masalalari. 3. Qadimgi Sharq ma'naviyatining rivojida yozuvning o'rni va roli (oromiy yozuvi, grek yozuvi, Avesto, Xorazm, Sug'd, Kushon, rum (O'rxun Enasoy) uyg'ur yozuvi va boshqalar)</p>	4
3	<p style="text-align: center;">Qadimgi Sharq va Antik davr falsafiy ta'limotlarining ma'naviyat rivojidadagi o'rni</p> <p style="text-align: center;">1-mashg'ulot</p> <p>1. Sharq ma'naviyatining Ovrupoga ta'siri. 2. Qadimgi dunyo tarixida Aleksandr va uning vorislari joriy etishga intilgan iqtisodiy va siyosiy birlik. 3. Ellinizm davrida grek madaniyatining Aleksandr bosib olgan mamlakatlar - YAqin Sharq, SHimoliy Afrika, Kichik Osiyo, Markaziy Osiyo, Eron va Hindiston xalqlari ma'naviyatiga ta'siri.</p> <p style="text-align: center;">2-mashg'ulot</p> <p>1. Ellinizm davri ma'naviyatining o'ziga xos xususiyatlari. 2. Qadimgi Markaziy Osiyo va Eron xalqlarining boy ma'naviy qadriyatlarini. 3. Ellinizm davri Sharq xalqlari ma'naviyatining Gretsiya va Rim xalqlari ma'naviyatiga ta'siri.</p>	4
2-modul		
4	<p style="text-align: center;">O'rta asrlar hind xalqlari ma'naviyati rivojida diniy ta'limotlarning roli</p> <p style="text-align: center;">1-mashg'ulot</p> <p>1. Hinduizm ta'limotining Hindiston ma'naviy hayotida tutgan o'rni. 2. Vedanta falsafiy maktabi va uning hind xalqlari ma'naviyati rivojiga ta'siri. 3. Bhakti diniy ta'limotida insonning ma'naviy kamoloti va bagrikenglik masalalari.</p> <p style="text-align: center;">2-mashg'ulot</p> <p>1. Hind xalqlari ma'naviyati rivojida tasavvuf ta'limoti va unda komil inson g'oyasi. 2. Qur'oni Karimning xind xalqlari ma'naviyati rivojiga ta'siri (VII-VIII asrlar). 3. Xadisi SHariflarning xind xalqlari ma'naviyati rivojiga ta'siri (VII-VIII asrlar).</p>	4
5	<p style="text-align: center;">O'rta asrlar Xitoy xalqlari ma'naviyatida Konfutsiy va daosizm ta'limotlarining ahamiyati</p> <p style="text-align: center;">1-mashg'ulot</p> <p>1. Konfutsiy ta'limoti, unda insonning axloqiy fazilatlarini va ma'naviy kamoloti haqidagi masalalarning yoritilishi. 2. Konfutsiychilik ta'limotining xitoy ma'naviy hayotida tutgan o'rni. 3. Daosizm ta'limoti va uning muhim xususiyatlari.</p> <p style="text-align: center;">2-mashg'ulot</p>	4

	<p>1. Daosizm ta'limotida inson ma'naviyati haqidagi qarashlar.</p> <p>2. Daosizmning ijtimoiy axloqiy tamoyillari. (Tabiiy qonun bo'lgan daoni buzmaslik; kishilar o'z ehtiyojlarini xotirjamlikda qondirishni o'rganishlari kerak;)</p> <p>3. Daosizmning ijtimoiy axloqiy tamoyillari. (Taqdirga ishonish; Hech narsaga qo'l urmaslik; Hamma narsani o'z holatiga qo'yib qo'yish).</p>	
6	<p align="center">O'rta asr Sharq allomalari va mutafakkirlarining ma'naviy-axloqiy qarashlari</p> <p align="center">1-mashg'ulot</p> <p>1. Imom Abu Xamid Gazzoliy asarlarida ma'naviyat nazariyasining bevosita shakllantirilishi va yangicha tamoyillarning namoyon bulishi.</p> <p>2. «Ixyo ulum ad –din» asarining islom ma'naviyati takomilidagi ahamiyati.</p> <p>3. «Kimyoiy saodat»da ma'naviyat nazariyasining bevosita ishlab chiqilishi «Dil podshoh, shakl vazir» konsepsiyasining mohiyati.</p> <p align="center">2-mashg'ulot</p> <p>1. Jaloliddin Rumiy «Masnaviy»sida «Ma'naviyat» - timsol tushunchasining mazmun-mohiyatini ochib berilishi.</p> <p>2. Mashrab ijodida G'azzoliy va Rumiy an'analari («Manbai nur» va «Kimyo»).</p> <p>3. O'rta asrlar Sharq allomalari va mutafakkirlarining ma'naviyatimiz taraqqiyotiga qo'shgan hissasi, ularning zamonaviy sivilizatsiya rivojidadagi roli va ahamiyati.</p>	4
3-modul		
7	<p align="center">Amir Temur va temuriylar davrida ma'naviyat va ma'naviy hayot</p> <p align="center">1-mashg'ulot</p> <p>1. Temuriylar davrining tavsifi.</p> <p>2. Amir Temur ibn Taragay Bahodirning ma'naviy ibratining ahamiyati.</p> <p>3. Mirxond, Xondamir, Sa'daddin Taftazoniy, Mir Said SHarof Jurjoniylarning ma'naviyatimiz rivojidadagi roli.</p> <p align="center">2-mashg'ulot</p> <p>1. Ulug'bek, Jomiy, Alisher Navoiylarning ma'naviyatimiz rivojidadagi buyuk hissasi.</p> <p>2. Xusayn Voiz Koshifiy, Zahiriddin Muhammad Boburlarning milliy ma'naviyatimiz rivojidadagi roli.</p> <p>3. Amir Temur davrida din va uning ma'naviyat yuksalishidagi o'rni.</p>	4
8	<p align="center">Markaziy Osiyoda XV-XIX asrlarda ma'naviy hayot</p> <p align="center">1-mashg'ulot</p> <p>1. XVI-XIX asrlarda Markaziy Osiyoda ma'naviyatning inqirozi va uning sabablari.</p> <p>2. Temuriylardan keyingi ijtimoiy jarayonlar.</p> <p>3. YUusuf al-Qorabogiy, Boborahim Mashrablar milliy va diniy turmush tarzimizni saqlab qolishdagi o'rni.</p>	4
2-semestr		
	<p align="center">Markaziy Osiyoda XV-XIX asrlarda ma'naviy hayot</p> <p align="center">2-mashg'ulot</p> <p>1. Nodira (Moxlaroyim), Ogaxiylar ma'naviy qadriyatlarimizni asrashdagi xizmatlari.</p> <p>2. Axmad Donish, Berdaq, Furqat, Muqimiylarning ma'naviy qadriyatlarimizni, milliy va diniy turmush tarzimizni saqlab qolishdagi o'rni.</p> <p>3. Markaziy Osiyo hududining xonliklarga bulinishining salbiy oqibatlari.</p>	4

9	<p align="center">Jadidchilik harakatida ma'naviyat va ma'rifat g'oyalari</p> <p align="center">1-mashg'ulot</p> <p>1. Jadidchilikning shakllanish bosqichlari. 2. Jadidlar kurashining g'oyaviy asoslari. 3. Jadidchilik harakatining nazariy asoschilari va maqsadlari.</p> <p align="center">2-mashg'ulot</p> <p>1. Jadid va jadidchilik harakatining pirovard maqsadlari asoslari. 2. Jadidchilik harakatining ma'naviyatimizni saqlab qolish va rivojidadagi o'rni. 3. Jadidchilikning ma'naviy merosi va uni hozirgi kunda o'rganilishi.</p>	4
4-modul		
10	<p align="center">O'rta asr G'arb ma'naviyati va xristianlik</p> <p align="center">1-mashg'ulot</p> <p>1. Jamiyat va ma'naviy hayot Evropada dunyoviy qarashlarning shakllana boshlanishi. 2. G'arbiy Evropa ma'naviy hayotida uyg'onish davrining o'ziga xos xususiyatlari. 3. Ijtimoiy hayotning insonparvarlashuvi.</p> <p align="center">2-mashg'ulot</p> <p>1. Sharq va G'arb ma'naviy hayotidagi uzviylik. 2. Xristianlikning G'arb ma'naviyati rivojiga ta'siri. 3. O'rta asr G'arb ma'naviyati rivojiga ta'sir kursatgan diniy-falsafiy oqimlar. (Sxolastika, gnostitsizm, nominalizm, realizm).</p>	4
11	<p align="center">Evropa uyg'onish davri ma'naviyati</p> <p align="center">1-mashg'ulot</p> <p>1. Uyg'onish davri va uning o'ziga xos jihatlari. 2. XV-XVP asrlarda G'arbiy Evropa mamlakatlaridagi ijtimoiy-siyosiy hayot va uning Evropa xalqlari ma'naviyatiga ta'siri. 3. Gumanistik qarashlar va ularning Evropa ma'naviyati rivojidadagi roli.</p> <p align="center">2-mashg'ulot</p> <p>1. Nikolay Kuzonskiyning (1405-1464) falsafiy –ma'naviy qarashlari. 2. Nikola Maksvell (1469-1527), Tomas Mor (1478-1535), Tomazo Kamponello (1568-1630)larning Uyg'onish davri ma'naviyatiga qushgan hissasi. 3. Nikolay Kopernik (1473-1543), Jardano Bruno (1548-1600), Galileo Galiley (1564-1642)larning Uyg'onish davri ma'naviyatiga qushgan hissasi.</p>	4
12	<p align="center">XVII asr fransuz ma'rifatparvarligi va ma'naviyat rivoji</p> <p align="center">1-mashg'ulot</p> <p>1. XVII asr oxiri va XVIII boshlarida Fransiyada Ma'rifatchilik harakatining yuzaga kelishi. 2. Ma'rifatchilik harakatining o'ziga xos xususiyatlari va uning Evropa xalqlari ma'naviyati rivojiga ta'siri. 3. XVIII asrda Fransiyada ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot.</p> <p align="center">2-mashg'ulot</p> <p>1. Volter, Monteske, Jan Jak Russo, Deni Didrolarning falsafiy, ijtimoiy-axloqiy qarashlarining Fransuz ma'rifatchiligi va ma'naviyat rivojidadagi roli. 2. Fransuz ma'rifatchiligining Amerika, Germaniya, Rossiya kabi mamlakatlardagi ma'rifatchilikka nisbatan ancha rivojlanganligi. 3. Fransuz ma'rifatchiligining Evropa ma'naviyati rivojiga ta'siri.</p>	4
5-modul		
13	<p align="center">Sharq va G'arb madaniy-ma'naviy aloqalarining ijtimoiy-tarixiy bosqichlari</p> <p align="center">1-mashg'ulot</p> <p>1. Qadimgi Karvon yulini Buyuk ipak yuli deb atalishi. 2. Buyuk ipak yulining yunalishlari.</p>	4

	<p>3. Dengiz yulining rivojlanishi va Buyuk ipak yuliga kursatgan ta'siri. 4. O'rta dengiz atrofidagi xalqlar madaniy aloqalari.</p> <p style="text-align: center;">2-mashg'ulot</p> <p>1. SH-VII asrlardagi yunon – O'rta Osiyo, yunon–Eron, yunon–hind aloqalari. 2. VIII-IX asrlarda yunon – arab aloqalari. 3. IX-XII asrlarda Ispaniya orqali amalga oshirilgan Sharq va G'arb aloqalari. 4. XIV – XVIII asrlardagi aloqalar. XIX asar madaniy aloqalari. 5. XX asr Sharqu - G'arb aloqalarining ma'naviyat rivojiga ta'siri.</p>	
14	<p style="text-align: center;">O'rta asrlarda Sharq va G'arb xalqlari ma'naviyatining uzaro ta'siri</p> <p style="text-align: center;">1-mashg'ulot</p> <p>1. Islom dinining Markaziy Osiyoda keng tarqalishi va Sharq mamlakatlari ma'naviy qadriyatlarining integratsiyasi. 2. Islom dunyosiga dunyoviy falsafaning kirib kelishi va Arastu ta'limotining qayta tiklanishi. 3. Tasavvuf falsafasi va O'rta asrlar Sharqi ma'naviy hayotidagi o'rni va roli. 4. A.YAssaviy, N.Kubro, B.Naqshband tariqatlarida ma'naviyat.</p> <p style="text-align: center;">2-mashg'ulot</p> <p>1. Hamid Gazzoliyning diniy-axloqiy konsepsiyasi va ma'naviy rivoji. 2. Islom dunyosiga falsafiy madaniyat va ma'naviyatning yoyilishi. 3. Islom dunyosida yangi falsafiy, ma'naviy qarashlar. 4. O'rta asrlardagi Sharq fani 5. Sharq fani va ma'naviyatining G'arb fani va ma'naviyati yuksalishiga ijobiy ta'siri.</p>	4
15	<p style="text-align: center;">Hozirgi davrda G'arb va Sharq xalqlari ma'naviyatini uyg'unlashtirish muammolari</p> <p style="text-align: center;">1-mashg'ulot</p> <p>1. J.P Sartr, A.Kamyuning ma'naviy ideali va shaxs. 2. YAngi axloqiy tamoyillar va jamiyat ijtimoiy to'zilmalaridagi yangi yunalishlar. 3. Sharq ma'naviyatining G'arb ma'naviyatiga ta'siri. 4. Evropa mamlakatlari xalqlari ma'naviy hayoti uchun zaruriyat ekanligi.</p> <p style="text-align: center;">2-mashg'ulot</p> <p>1. Sharqona hamkorlik, bagrikenglik, saxovatpeshalik, qadr-qimmatning Evropa xalqlari ma'naviyatida o'ziga xos ko'rinishi. 2. Umar Xayyom va Dante falsafasida yunon talqini. 3. Attor va G'arb falsafasi. 4. Fitrat va Milton Fridrix Nitsshe: Davr, falsafa, talqin etilishi. 5. Hozirgi davrda G'arb va Sharq xalqlari ma'naviyatini uyg'unlashtirish muammolari.</p> <p style="text-align: center;">Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p> <p>Mustaqil ta'limdan ko'zlangan maqsad va vazifalar - bu talabalarda mustaqil bilim olish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>Mustaqil ta'lim seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari fan dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabani bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriqlarni bajarishni o'z ichiga oladi.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kadimgi turkiy bitiklar va ularning yaratilishi. 2. Kadimgi turkiy bitiklarda turkiy xalqlar ma'naviyatini namoyon bulishi. 3. Sharq qadimiy ma'naviyat o'chog'i 4. Antik davr ma'naviyatining o'ziga hos usuliyatlari 5. Qadimgi rim ma'naviyatining asosiy maktablari va yo'nalishlari. 6. O'rta asrlar davri ma'naviyatining o'ziga xos xususiyatlari. 7. Tasavvuf falsafasida ma'naviyat masalasi. 	4

	<p>8. O'rta asr Sharq uyg'onish davri ma'naviyati. 9. Sharq mutafakkirlarining ma'naviy-axloqiy qarashlari. 10. Amir Temur davri madaniyatining rivojlanishi va yangi bosqichga ko'tarilishi. 11. Mustaqillikni mustahkamlashda Sharq mutafakkirlari ma'naviy merosining ahamiyati. 12. YAngi davr Sharq ma'naviyatida fanning roli 13. Amir Temur davri va yangi davr Sharq ma'naviyatida fan taraqqiyoti. 14. Alisher Navoiy gumanizmining yangi Davr Sharq ma'naviyati taraqqiyotidagi o'rni 15. A.Bedil falsafiy qarashlari va yangi davr Sharq ma'naviyati 16. B.Mashrab ijodida hurfikrlik, din va ma'naviyat 17. Jadidchilik harakatida ma'naviyat va ma'rifat 18. Foma Akvinskiy falsafasining G'arb ma'naviy hayotidagi o'rni 19. Nominalizm va realizm falsafasining Ijtimoiy-ma'naviy hayotga ta'siri 20. Evropa Uyg'onish davri falsafiy qarashlarining ma'naviyat rivojiga ta'siri. 21. Evropa YAngi zamon falsafasi va ma'naviyat masalasi 22. XYII-XUSH asrlarda fransuz faylasuflari ta'limotida inson va ma'naviyat masalasi 23. Volter va Gelvitsiy falsafasida inson erkinligi 24. Farb manaviyatida shaxs va jamiyat munosabati 25. Fransuz marifatparvarlarining ma'naviy-ma'rifiy qavrashlari 26. Sharq ma'naviy hayotining ijtimoiy taraqqiyot bosqichlari. 27. Sharq va G'arb demokratiyasi va uning ko'rinishlari. 28. Sharq demokratiyasining ma'naviy hayotnn takomillashtirishdagi ahamiyati. 29. XXasr oxiri - XXIasr boshlarida Sharq ma'naviy hayoti 30. Milliy mustaqillikning Milliy qadriyatlarni tiklanishi va takomillashishiga ta'siri 31. Milliy mafkura va milliy ma'naviyatning o'zaro bog'liqligi. Mustakil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>	
<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar:</p> <p>1. Erkayev A. Ma'naviyatshunoslik. Ma'naviyat ontologiyasi va fenomenologiyasi. -T.: "Ma'naviyat", 2018. -480 b. 2. Erkayev A. Ma'naviyatshunoslik. 2-kitob. Ma'naviyat metodologiyasi va praksiologiyasi. -T.: "Ma'naviyat", 2018. -456 b. 3. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf. Ijtimoiy odoblar. -T.: "Hilol-Nashr", 2020. - 456 b. 4. Asqarov A. O'zbek xalqining kelib chiqish tarixi. -T.: "O'zbekiston" NMIU, 2015. -680 b. 5. Otamuratov S. Globallashuv va milliy-ma'naviy xavfsizlik. -T.: "O'zbekiston" NMIU, 2013. - 456 b.</p> <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <p>6. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - T.: O'zbekiston, 2016. 7. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. -T.: O'zbekiston, 2017. 8. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. -T.: O'zbekiston, 2017. 9. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz.-T.: O'zbekiston, 2017. - 488 b. 10. Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev asarlari va ma'ruzalaridan olingan fikrlar. -Toshkent: "Yoshlar nashriyot uyi", 2020.</p>		

11. Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to'plami. 8-jild. -T., «Fan», 1991.
12. Usmonov X. O'zbeklar. Tarix va talqin. Yangicha qarashlar. -T.: "Tafakkur qanoti", 2019. -264 b.
13. Saifnazarov I., Saifnazarova F. Yoshlar va oila – Vatan tayanchi. -T.: "Ta'lim nashriyoti" MChJ, 2018.-132 b.
14. Saifnazarov I., Obidov A. Dinlararo hamjihatlik – ijtimoiy barqarorlik omili. -T.: Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi, 2018. 136 b.

Axborot manbalari:

1. www.prezident.uz - O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb sayti.
2. www.press-service.uz. - Prezident matbuot xizmati
3. www.Lex.uz. O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
4. www.ziyonet.uz -O'zbekiston Respublikasi ta'lim portali
5. www.uza.uz - O'zbekiston Milliy axborot agentligi (O'ZA)
6. www.gov.uz. - O'zbekiston Respublikasi Qukumat portali
7. www.natlib.uz - Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi
8. www.webofscience.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi
9. www.scopus.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi
10. wvw.elibrary.ru - Rossiya ilmiy maqolapari indeksi
11. www.ziyonet.uz
12. www.faylasuf.uz
13. www.ziyo.uz

Fan/modul uchun mas'ul:

falsafa doktori (PhD), v.b. dots. N.A.Tangirov

Taqrizchilar:

ChDPU professori, falsafa doktori (Dsc) G.G'.G'affarova

JDPU dotsenti, falsafa doktori (PhD) B.E.Toshboyev

